

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Anna Owczarek

w sprawie ze skargi M. B.
o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt I ACa (...)
w sprawie z powództwa M. B.
przeciwko Bankowi (...) w W. i M. Sp. z o.o. w B.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 28 lutego 2019 r.,
zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 17 maja 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił
złożoną przez powoda M. B. w dniu 28 marca 2018 r. skargę o wznowienie
postępowania w sprawie przeciwko Bankowi (...) w W. i M. Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością w B. o ustalenie nieważności umowy o kredyt inwestycyjny
zawartej przez pozwanych, zakończonej prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia
26 października 2016 r., sygn. akt I ACa (...), którym oddalona została apelacja

powoda od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 31 marca 2016 r., sygn. akt I C [...]/15, oddalającego powództwo powoda.

Powód jako podstawę wznowienia podał art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. wskazując, że wydane w sprawie wyroki zostały oparte na liście intencyjnym z dnia 19 czerwca 2013 r. (dalej jako: „list intencyjny”), na którym został podrobiony podpis osoby działającej za jedną ze stron. W skardze powód podał, że podrobiony miał zostać jego podpis na liście intencyjnym. Uzasadniając wznowienie postępowania powód podniósł też, że ma obecnie opinie dotyczące jego stanu zdrowia potwierdzające, że w dacie zawarcia umowy o kredyt inwestycyjny z pozwanym bankiem jego stan psychiczny wyłączał świadome podjęcie decyzji co do konsekwencji podpisania umowy, co potwierdza jego dotychczasowe stanowisko prezentowane w sprawie i stanowi okoliczność przemawiającą za koniecznością wznowienia postępowania.

Odnosząc się do kwestii zachowania terminu do złożenia skargi o wznowienie postępowania powód wskazał, że w lutym 2018 r. konsultował wszystkie swoje sprawy u innego niż dotychczas prawnika, tj. adwokata Ł. K., który wtedy wykrył, że poczynione ustalenia sądów orzekających w sprawie oparte zostały m.in. na przedmiotowym liście intencyjnym, na którym sfałszowano podpis powoda. Wtedy powód dowiedział się o podstawie wznowienia i od tego momentu należało liczyć termin do wniesienia skargi o wznowienie.

Odrzucając skargę o wznowienie Sąd Apelacyjny przyjął, że nie jest ona oparta na ustawowej podstawie w rozumieniu art. 410 § 1 k.p.c., gdyż z uzasadnienia wyroku z dnia 26 października 2016 r. i poprzedzającego go wyroku z dnia 31 marca 2016 r. wynika, iż przyczynę oddalenia powództwa stanowiło niewykazanie przez powoda interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy o kredyt.

Powództwo o ustalenie nieważności umowy o kredyt powód oparł na twierdzeniu, że zawierając tę umowę jako przedstawiciel pozwanej spółki był w stanie wyłączającym świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Sądy obu instancji nie badały tego twierdzenia, gdyż uznały, że powód nie miał interesu prawnego (art. 189 k.p.c.) w wytoczeniu powództwa. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku z dnia 31 marca 2016 r. marginalnie jedynie zauważył,

że ciąg czynności podejmowanych przez reprezentujących spółkę członków jej zarządu (począwszy od sporządzenia listu intencyjnego) świadczy o tym, że podjęli oni za spółkę świadomą decyzję inwestycyjną polegającą na zaciągnięciu kredytu. Sąd drugiej instancji przedmiotem swych rozważań uczynił kwestię istnienia interesu prawnego powoda w dochodzeniu ustalenia nieważności umowy o kredyt. List intencyjny w ogóle nie znajdował się w obszarze zainteresowania tego Sądu.

Wyroki wydane w obu instancjach nie były oparte na liście intencyjnym, gdyż Sądy obu instancji nie roztrząsały kwestii ważności umowy o kredyt. Oznacza to, że powołana przez powoda podstawa wznowienia w rzeczywistości nie wystąpiła. Skoro list intencyjny nie stanowił podstawy wyrokowania w sprawie, to okoliczność w postaci podrobienia podpisu na tym liście nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Apelacyjny podkreślił też, że powód nie rozwinął w skardze argumentacji dotyczącej drugiej z powołanych podstaw wznowienia, ponieważ wskazał tylko, że obecnie dysponuje opiniami potwierdzającymi, że w dacie zawarcia umowy o kredyt jego stan psychiczny wyłączał świadome powzięcie decyzji. Te okoliczności nie noszą cech nowości. Na twierdzeniu o niemożności świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli odnośnie do zawarcia umowy kredytowej powód oparł powództwo o ustalenie. Twierdzenie to nie podlegało weryfikacji w toku postępowania objętego żądaniem wznowienia, ponieważ powództwo zostało oddalone ze względu na to, że powód nie wykazał swojego interesu prawnego w dochodzeniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa.

Sąd Apelacyjny ocenił ponadto, że powód wniósł skargę o wznowienie po upływie terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c. Przepis ten wiąże początek biegu terminu do wniesienia skargi o wznowienia z dniem, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. W świetle art. 407 § 1 k.p.c. nie ma znaczenia to, kiedy strona uświadomiła sobie, że zachodzi podstawa wznowienia. Znaczenie należałoby więc przypisać (gdyby wskazana w skardze podstawa wznowienia rzeczywiście wystąpiła) dacie, w której powód dowiedział się o rzekomym oparciu wyroku na dokumencie podrobionym (zawierającym podrobiony podpis), a nie

dacie, w której pełnomocnik powoda uświadomił go, że zachodzi podstawa wznowienia.

Z tych względów Sąd Apelacyjny odrzucił skargę o wznowienie na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Zażalenie na postanowienie z dnia 17 maja 2018 r. złożył powód. Zarzucił naruszenie art. 403 § 1 pkt 1, art. 401 pkt 2, art. 410 § 1 w związku z art. 403 § 1 pkt 1 i art. art. 410 § 1 w związku z art. 407 § 1 k.p.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia. Odnosząc się do podstawy wznowienia dotyczącej podrobienia podpisu na liście intencyjnym powód wyjaśnił, że w skardze omyłkowo wskazał, iż podrobiony miał być jego podpis na tym dokumencie, podczas gdy chodziło o podpis innej osoby.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzucając naruszenie art. 401 pkt 2 k.p.c. powód wskazał, że Sąd Apelacyjny nie rozważył - jako podstawy wznowienia w postaci pozbawienia strony możliwości działania - powołanej w skardze o wznowienie okoliczności, iż powód – ze względu na dotyczące go zaburzenia psychiczne - nie mógł działać w prawomocnie zakończonym postępowaniu w związku z nieustanowieniem dla niego pełnomocnika procesowego z urzędu.

Wbrew wywodom powoda, będąc reprezentowanym przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, nie oparł on skargi o wznowienie na twierdzeniu, że - ze względu na zaburzenia psychiczne - był pozbawiony możliwości działania w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Nie powołując w ogóle art. 401 pkt 2 k.p.c. wskazał w uzasadnieniu skargi jedynie na to, że obecnie dysponuje opiniami o swoim stanie zdrowia, które potwierdzają, że w dacie zawarcia umowy o kredyt jego stan psychiczny wyłączał świadome podjęcie decyzji co do konsekwencji podpisania umowy, co miało potwierdzać jego stanowisko w sprawie oraz stanowić okoliczność przemawiającą za koniecznością wznowienia postępowania (s. 3 uzasadnienia skargi o wznowienie). Takie twierdzenie powoda nie mogło być przez Sąd Apelacyjny rozpatrywane w kontekście podstawy wznowienia w postaci pozbawienia możliwości działania, gdyż powód się na to po prostu nie powoływał. Nie podnosił, że z powodu stwierdzonych zaburzeń nie mógł działać

w postępowaniu. Twierdzenie, które przedstawił, mogło być rozważone - biorąc pod uwagę przedmiot prawomocnie zakończonego postępowania i motywację stanowiska powoda - tylko jako powołanie nowych okoliczności faktycznych i środków dowodowych mogących mieć wpływ na wynik sprawy (opinii co do stanu zdrowia powoda - art. 403 § 2 k.p.c.). Sąd Apelacyjny, choć nie powołał odnośnego przepisu prawa, rozważył to twierdzenie w ten sposób i ocenił, że - w okolicznościach sprawy - nie stanowi ono ustawowej podstawy wznowienia.

Powołanie przez powoda w zażaleniu naruszenia art. 401 pkt 2 k.p.c. oraz twierdzenie, że wskazane przez niego okoliczności nie zostały rozważone przez Sąd Apelacyjny jako podstawa wznowienia w postaci pozbawienia możliwości działania, stanowią w istocie - niedopuszczalną w postępowaniu zażaleniowym dotyczącym dopuszczalności skargi o wznowienie - próbę zmiany podstawy wznowienia, która została przytoczona w skardze, polegającą na powołaniu w tym postępowaniu nowej (dodatkowej) podstawy wznowienia.

Zarzut naruszenia art. 401 pkt 2 k.p.c. jest wobec tego bezzasadny.

Zarzucając naruszenie art. 403 § 1 pkt 1, art. 410 § 1 w związku z art. 403 § 1 pkt 1 i art. 410 § 1 w związku z art. 407 § 1 k.p.c. powód podniósł, że Sąd Apelacyjny przekroczył określone w art. 410 § 1 k.p.c. granice kognicji przy ocenie, czy skarga o wznowienie jest oparta na ustawowej podstawie, gdyż dokonał jej merytorycznej oceny, tj. zbadał, czy powołana w skardze podstawa rzeczywiście wystąpiła, i błędnie przyjął, że podstawa ta nie istnieje, jak również błędnie uznał, iż skarga została wniesiona po upływie terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c.

W judykaturze i literaturze rozbieżności wywołuje kwestia, czy sąd badający dopuszczalność skargi o wznowienie (art. 410 § 1 k.p.c.) rozważa tylko to, czy podana w skardze podstawa wznowienia odpowiada jednej z podstaw, które przewidziane są w kodeksie postępowania cywilnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07, OSNP 2008, nr 19 - 20, poz. 303 i z dnia 25 listopada 2011 r., II CZ 86/11, niepubl.), czy też także to, czy podana w skardze podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3 - 4, poz. 48 i z dnia 20 maja 2011 r., III CO 5/11, OSNC 2012, Nr 2, poz. 21).

Rozstrzygnięcie tych rozbieżności nie jest jednak konieczne na potrzeby oceny prawidłowości zaskarżonego postanowienia z dnia 17 maja 2018 r. w rozważanym zakresie, a tym samym rozstrzygnięcia o zasadności zażalenia pozwanego. Trafnie bowiem Sąd Apelacyjny przyjął, że powód wniósł skargę po upływie ustawowego terminu do jej wniesienia określonego w art. 407 § 1 k.p.c., co uzasadniało uznanie, że jest ona niedopuszczalna.

Zgodnie z art. 407 § 1 k.p.c., w wypadku oparcia skargi na podstawie, o której mowa w art. 403 pkt 1 pkt 1 k.p.c., tj. na twierdzeniu, że prawomocny wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym, trzymiesięczny termin do jej wniesienia biegnie od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. Istotne jest powzięcie wiedzy przez stronę o okoliczności, że dokument, na którym został oparty wyrok, został podrobiony lub przerobiony (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2000 r., IV CKN 1418/00, nie publ., z dnia 16 maja 2008 r., III CZ 20/08, nie publ., z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZ 22/09, nie publ., oraz z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CZ 168/11, nie publ.), a nie uświadomienie sobie przez nią - w szczególności po konsultacji z profesjonalnym pełnomocnikiem - że może ona być kwalifikowana jako podstawa wznowienia, o której mowa w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. W przeciwnym razie początek biegu terminu do złożenia skargi o wznowienie mógłby być przez stronę kształtowany w dowolny sposób, gdyż tylko od niej zależy to, kiedy zasięgnie porady u adwokata lub radcy prawnego i uzyska jego ocenę w kwestii kwalifikacji danej okoliczności jako możliwej podstawy wznowienia.

Bez znaczenia jest to, że powód powołuje się na zaburzenia psychiczne, na które cierpi i które mają powodować, że traci on zdolność rozpoznawania znaczenia wielu czynów. Powód ma zdolność procesową, gdyż nie został ubezwłasnowolniony. Występowanie u niego zaburzeń psychicznych nie jest podstawą do uznania, że utracił zdolność procesową (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 102/14, OSNC 2015, nr 12, poz. 139), co oznacza, że bieg terminu do wniesienia skargi o wznowienie rozpoczął się w chwili, w której dowiedział się o okoliczności w postaci podrobienia podpisu na liście intencyjnym.

Powód nie wskazał w skardze, kiedy dowiedział się o okoliczności, że podpis na liście intencyjnym został podrobiony. Podał jedynie, że w lutym 2018 r. omawiał swoje sprawy z adwokatem Ł. K., który uświadomił mu, że okoliczność, o której mowa, może stanowić podstawę wznowienia. W tej sytuacji, skoro termin do wniesienia skargi o wznowienie rozpoczął bieg w chwili powzięcia przez powoda wiedzy o przedmiotowej okoliczności, a nie w chwili, w której uzyskał on wiedzę o jej ewentualnym prawnym znaczeniu jako podstawie wznowienia, nie można przyjąć, że podane przez powoda informacje wystarczają do stwierdzenia, iż złożył on skargę w terminie. Wobec faktu, że na powodzie jako wnoszącym skargę o wznowienie spoczywał ciężar przytoczenia okoliczności stwierdzających zachowanie terminu do jej wniesienia (art. 409 k.p.c.), przyjąć należy, że przytoczenie przez niego takich okoliczności, które nie wystarczają do stwierdzenia, że skargę wniósł w terminie, uzasadnia ustalenie, iż tego terminu nie dochował (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2017 r., I CZ 62/17, nie publ.). Prowadzi to do wniosku, że powód wniósł skargę o wznowienie bez dochowania ustawowego terminu i że z tego powodu skarga ta podlegała odrzuceniu (art. 410 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

W tym stanie rzeczy zarzut naruszenia art. 410 § 1 w związku z art. 407 § 1 k.p.c. jest bezzasadny. Wobec faktu, że skarga o wznowienia złożona przez powoda podlegała odrzuceniu jako wniesiona po upływie terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c., bezprzedmiotowe jest ustosunkowywanie się do zarzutów naruszenia art. 403 § 1 pkt 1 oraz art. 410 § 1 w związku z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 i art. 406 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw